AUSPICIIS DIVINI NUMINIS!

DISQUISITIONEM MEDICAM SOLENNEM,

SISTENTEM

AFFECTUM RARISSIMUM, PERPETUI SUCCI NUTRITII EX THORACE STILLICIDII.

EX CONSENSU INCLYTI ORDINIS MEDICI

IN REGIA FRIDERICIANA,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. FRIDERICO WILHELMO

MARCHIONE BRANDENBURG. SCEPTRI BORUSSO-BRENNICI HÆREDE ET RELIQUA.

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO,

POTENTISSIMO REGI BORUSSIÆ A CONSILIIS MEDICIS ET ARCHIATRO. MEDICINÆ ET PHILOSOPH. NAT. P. P. CELEBERR.

PRÆCEPTORE AC PROMOTORE SUO ÆTATEM SUSPICIENDO

PRO DIGNITATE ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS

MORE MAJORUM LEGITIME CAPESSENDIS

D. XI. JULII M DCCIV.

H. L. Q. C.

Publico eruditorum examini submittet,

JOH. ERNEST. Leidenfrost/

Regio-Lothariensis Saxo. Medic. Pract.

HALAE MAGDEBURGICAE,

Typis, IOANN. GRUNERI, Acad. Typogr.

DISQUISITIONIS SOLENNIS MEDICÆ
Circa
AFFECTUM PECTORIS RARISSIMUM, PERPETUI SUCCI NUTRITII EX THORACE STILLICIDII.

PRÆFAMEN INTRODUCTORUM.

Aturam ab arte adjutam miracula interdum patrare, apposite pariter & verissime dictum esse arbitror; idque toto die sicut ubivis in hoc rerum universo, ita speciatim in microcosmo nostro, machinam intelligo vitalem, cuivis sedulo attendenti licet observare. Etenim si penitius expendas stupendos in morbis effectus & phænomena quandoque mirabilia, si varias in corpore actiones reactionesque certo ordine tempore ac modo tam affabre & methodice, quin mechanica quasi ratione institutas, quid aliud ibi agit provida rerum conservatrix quam ut amoliri intendat omnia ea, quæ hæterogenea & exitiosa sunt, totius fabricæ compagem dissolvendo, ruinam ejus minitantia? Nunquam enim otiosa ibi cernitur, & nisi in opere turbetur, sed quo tendat prudenter ducatur, nihil ipsi difficile est, intentatumque nil quicquam relinquit in fabrica nostra organica, quæ ad ipsam à malis liberandam & sartam tectam conservandam ullo modo faciunt. Hinc autem fiunt tot motiones morbosæ, quibus ceu instrumentis utitur, sæpius sat violentæ, quæ vel à peripheria corporis tendunt ad ejus centrum, & sunt spasmoticæ, vel quæ a centro pergunt ad circumferentiam quos febriles appellitamus, eum nempe in finem, ut alteret, imminuat, subigat atque excludat finibus suis, quodcunque noxium invenit, sive id quantitate, sive qualitate seu solo

motu ullo modo peccet. Omnia hæc autem, utut miratu digna sint, non tamen certo & deliberato consilio, sed necessaria prorsus connexione quin vere mechanice peraguntur. Qua de causa h. l. per *naturam* nil aliud intellectum volumus, quam *complexum variorum motuum vitalium, ex certa structura, nexu, situ ac dispositione partium solidarum & fluidarum ab autore Deo coordinatorum, ad conservationem corporis tendentium.* Interim vero, cum vires ejus sint admodum limitatæ, non mirandum est quod fine suo sæpissime frustretur optima hæc morborum medicatrix, medentium omnium facile princeps, vel quando medica ope plane destituta, vel quando machina hidraulica, quæ συνεργα esse debet, ob plenariam dissolutionem potiorum partium sit destructa, vel quando interceptis viis necessariis aut plane deficientibus, ut explodat id quod eliminandum erat, porta patula nulla datur. In talismodi igitur casibus, naturam, si debitæ suppetiæ ipsi ferantur, varias crises moliendo, tantum non miracula quandoque patrare non diffitendum erit, quæ obserata optime recludit, abstrusa pandit, & invia quævis nobis à priori impenetrabilia visa, sibi facit pervia, ut exitum tandem inveniat morbo adæquatum, ipsi autem ægro salutarem. Felix demum medicus ille, qui ejusmodi naturæ conamina, & molimina critica tempestive observare, & quo ducenda sunt, prudenter dirigere novit. Nihil enim certius, nil tutius ac jucundius unquam agere poterit, quam ut magistrum artium naturam, tanquam ejus minister officiosus sequatur, eam in opere suo adjuvando, ad ejus ductum & normam se componendo, motus justo tempore sistat, vel si opus est excitet atque promoveat. Sicce enim profecto fieri poterit adspirante gratia divina, frequentissime, ut in desperatissimis etiam casibus complures ægri miserrimi cum gravissimis pathematibus conflictantes,

quin

quin conclamati & prognoſtico jam relicti liberentur & ſanitati atque vitæ reſtituti, plures per annorum tractus ſalvi ac incolumes ſerventur. Haud abſimilem igitur & notatu digniſſimum caſum in præſenti diatriba, loco ſpeciminis inauguralis pertractanda, conſtituimus in ſcenam jam producere, ſiſtentem nempe ægrum ante XI. abhinc & quod excurrit annos graviſſimo affectu pectoris, variis periculoſiſſimis ſymptomatibus ſtipato laborantem, qui tamen peracta, per paracentheſin, in loco quem natura monſtrabat, materiæ chyloſæ ultra X. menſurarum evacuatione, orcæ faucibus ereptus, hodienum per Dei gratiam, in vivis adhuc verſatur. Hunc autem affectum rariſſimum, uti partim ab ipſo ægro qui eum perpeſſus eſt, cum omnibus circumſtantiis principalioribus fideliter communicatum accepi, partim etiam, quorundam pathematum & novorum ſubinde emergentium phænomenorum teſtis αὐτόπτης extiti, ſic etiam jam dudum præ aliis thematibus loco ſpeciminis inauguralis mihi eligendum, jam autem ad mentem & ductum Excellent. Dn. Præſidis mei, Patroni optimi maximi, elaborandum, & circa ejus enucleationem pro ingenii modulo vires proprias B. C. D. periclitandas eſſe duxi. Igitur, hujus intricati ſatis nodi Gordii ſolutionem, dum paro & aggredior, ante omnia ſummi numinis divini auxilium, cui ſoli quævis dicta facta & cogitata, ſi ſalutaria eſſe debeant, accepta referenda ſunt, piis ſuſpiriis ſolicito, ut mentem noſtram ad veritatem, inſtitutum autem omne ad ſempiternam nominis ſui gloriam utilitatemque proximi promovendam, velit dirigere. A lectori candido vero & cordato non niſi judicium æquum, erratorum autem, quæ, ſi iis convictus fuero, lubenter corrigere nunquã averſabor' veniam & condonationem benevolam mihi promitto.

HISTORIA MORBI.

Ir quidam eruditus, Mathematicus pariter ac Theologus conſummatiſſimus, temperamenti cholerico-melancholici, habitus corporis gracilis & ſtrictioris, texturæ ſenſibilioris, ætatis ſuæ 43. asſuetus vitæ ſedentariæ, & inter cibos valde delectans multis acidis, ad rheumatiſmos & decubitus ſeci acris valde pronus, ante XI et quod excurrit annos, tempore autumnali, poſtquam frequenter coryza, ſæpius cohibita, laboraſſet, corripiebatur primum tuſſi quadam ſicca & gravi, ſine ulla materiæ ejectione ollam quaſi cavam reſonante, quæ conſtans durabat ad ſemeſtre fere ſpatium, donec tandem variis ex officio negotiis diſtractus, aeriſque humidi ac frigidi injuriis expoſitus, febri quadam acuta cum dolore lateris punctorio affligebatur. Inter medicamenta adhibita fuerunt etiam pilulæ pectorales opiatæ, quarum frequenti uſu materia reſoluta copioſe quidem per tuſſim excreta fuit, ſed abſque levamine, citraque omnem εὐφορίαν; reſpiratio quippe anxia & difficilis manebat, cibi quoties aſſumpti erant, continuo per vomitum reddebantur, totum corpus macie conficiebatur, viresque exhauriebantur, ita ut vix perexiguum greſſum ſine magna moleſtia proſequi valeret æger. Hiberno tempore ſubſequente, cum nihilominus munia ſua, licet ægre obiret, purpura copioſa accedebat, quæ pectus & paſſim totum corpus occupabat,

bat,

bat, quod cum exposuerat aeri externo frigido, mox retropulsæ maculæ evanescebant. Post aliquot dies vero accidit, ut circa tempus matutinum asthma quoddam subito invaderet ægrum idque quasi suffocativum, adeo ut ne sonum quidem edere posset, & dolores simul in pectore & abdomine vehementes perciperet, una cum obstructione alvi contumaci. Aucti cum tempore dolores per 12. dies noctesque totidem sine remissione sævitiam suam exercuerunt, qui corporis vires consumserunt, & tandem effectum quendum post se reliquerunt in ægro notabilem ad præsens usque tempus. Alvus occlusa tympani in modum distenta, reserari haud potuit, licet præter alia medicamenta interne data ultra 20. enemata essent applicata, donec tandem ex usu succi pomi borsdorfiani simul ac semel flatus vehementes erumperent; quo facto abdomen antea extensum confestim collapsum comprimebatur, & æger sceleti quasi figuram repræsentans jaceret. Intra istud spatium autem 12. dierum, ineffabiles fere cruciatus æger sensit in corpore, horribiles vellicationes, rosiones ac dilacerationes mordacissimas; præcipue autem aderant sensationes ac si prunæ candentes intus laterent ac instar globulorum igneorum circa regionem lienis circumvolverentur. Notabile est autem, nil nisi solum caput ab his doloribus intactum mansisse, ingeniique vigorem integrum mansisse, licet propter tristem dolorum sensum lipothymia quædam nonnunquam intercederet, quæ tamen mox recessit. Collapso autem antea & compresso sic abdomine, simul dolores quoque pristini cessarunt, ast æger viribus plane destituus erat, ut nullum fere mem-

brum movere posset. Totum enim corpus mox occupabat gravativus quidam dolor, ac si undique furunculis esset obsitum, unde durantibus his anxietatibus per 3. hebdomades, neque pes neque manus satis suum officium facere potuerunt, donec sensim malum decreverit. Cum vero ope aliorum jam e lecto assurgere tentaret, simul ac terram pedibus tetigerat, insignem & ineffabilem sensit dolorem in sinistro colli & humeri latere, non aliter ac si ferreo filo caput à sinistro versus dextrum latus divelleretur. Præterea notatu dignum est, pulsum cordis qui in sinistra pectoris cavitate alias se proderat, jam statim in altero latere, dextram prope papillam tactu & visu fuisse perceptum, unde æger erectum se tenere non poterat nisi dolori præsentissimo & acuto se vellet exponere. Cessante igitur jam in totum ipso pulsu in latere sinistro pectoris, aliud phænomenon se sistebat: nempe ab osse sterni usque ad spinam dorsi sinistrum pectus expansum distendebatur, extuberabatque paulatim instar gibberis magni convexi, ut cor atque pulmo in latere dextro quasi in angustum spatium coarctarentur. Aderat simul summa præcordiorum anxietas, respiratio difficillima, & si pede sinistro terram attingere volebat patiens, singulis passibus quasi depressus humum procumbere cogebatur. Somnus per totam noctem erat irrequietus propter tussim continuam, nec citius quam horis matutinis somnus capi poterat, ultra horulam non perdurans. Appetitus erat omnino prostratus & licet cibi sumerentur, deglutiri tamen vix poterant, quoniam ventriculo ejusque orificio superiori ob coarctationem vehementem nullum fere spatium

hospi-

hoſpitandi cibos relictum erat, unde ægrum oportebat ſæpe parumque cibi capere. Hac morbi ejusque ſymptomatum facie omnis fere ſpes valetudinis recuperandæ evanuit, ut etiam conſenſu Principis ſereniſsimi, totiusque Conſiſtorii, æger munere ſuo ſacro ſponte ſe abdicaverit, poſtquam per 4. annos integros malum hoc duraſſet. Interea miſere ſic degens vitam interdiu in ſella, noctu vero in lecto ſedere & tuſſire continuo cogebatur. Iacere enim non poterat niſi latere ſiniſtro, dextro vero latere ſe inclinare non licebat, propter metum ſuffocationis; nam gibbus ille qui ex ſiniſtro pectoris cavitate magis magisque extuberabat, incrementum ſumebat, non ſolum reſpirandi ſed & cibum & potum capiendi impedimentum præbebat. Varia quidem in uſum vocata ſunt medicamenta, ſed omnia in caſſum, ut tandem tumor œdematoſus qui antea modo obſidebat pedes, ulterius abdomen occupans & ipſum quoque caput aſcenderet, unde oculi valde prominebant, & mors ipſa jam imminere videbatur. Hoc tempore accidit, ut chirurgus quidem haud imperitus forte fortuna interveniret, qui locum affectum aſpiciens, facile autumabat, magnam materiæ copiam in cavitate pectoris collectam eſſe, eamque intra membranas extimas, quaſi folliculo ſuo collectam eſſe, ſcite judicabat. Hinc cum iſtam materiam per paracentheſin educendam eſſe, conſtitutum foret, ipſe hanc operationem B. C. D. aggreſſus eſt. A tergo itaque intra coſtas ſtatim ſupra diaphragma ſitum habentes beneficio inſtrumenti cujusdam ferrei bicuſpidis perforabat cutim, & cum ulterius pertingeret, in-

ter-

terne ſonus excitabatur ac ſi veſica aqua diſtenſa, pertuſa rumperetur; quo facto poſtquam inſtrumentum extraxerat, confeſtim effluxit materia quædam conſiſtentia ac colore referens lac album, omni fœtore carens. Quantitas autem materiæ prima vice emiſſæ pendebat ad libras tres; intruſa igitur turunda, vulnus deligabatur. Peracta hac operatione duplex ex ea commodum percipiebat æger, (1) ut pulſus dolorificus & anxius cordis in latere dextro illico ceſſaret, (2) ut ſtatim poſt deligationem libere circumambulare poſſet, citra priſtinum incommodum. Subſequente die altero, extracta turunda, vulnereque inſtrumento quodam ampliato, de novo emiſſa eſt materiæ portio ad libras 4, & eodem die veſperi, cannula plumbea eſt intruſa, per quam materiæ quantitas iterum 4. librarum educta eſt, ut tali modo diebus circiter 4. ingens materiæ quantitas ultra 12. menſuras ſenſim ex cavitate pectoris educta, fuerit collecta. Curioſum autem erat peracta jam evacuatione iſtius materiæ, quoties corpus conquatiebatur, exinde auditum fuiſſe ſtrepitum in cavitate ſiniſtra, ac ſi ſtrophiolum quoddam in aqua volutaretur, qui motus vero non ultra aliquot hebdomates poſt apertionem factam perceptus fuit, poſtea non item. Poſthæc adhibitis ſedulo decoctis vulnerariis, aliisque medicaminibus neceſſariis, æger cum morbo in gratiam redire cœpit, ut ſpes ſubitæ reſtitutionis jam imminere videretur. Nihilominus tamen circa aperturam iſtam nonnunquam inflammationes, & tumores oriebantur, præſertim cum infuſiones liquorum vulnerariorum cum ſyphone, & eductiones materiæ per cannulam, quæ operationes non ſine dolore

lore fiebant, peragerentur, quæ ſymptomata tamen ſponte tandem remittebant. Poſt 3. annorum ſpatium meatus aperturæ iſtius callo & cartilaginea quaſi ſubſtantia obducebatur, unde cannalicula metallica non tam commode intrudi nec materiæ effluxui liber excitus concedebatur, cum alias per foramen hocce, poſt materiam etiam aer tanto cum impetu egredi ſolitus ſit, ut flammam candelæ admotæ exſtinxerit. Sequenti autem tempore per aliquot annorum tractus, ſine impedimento materia iſta continuo affluens quotidie educta eſt, & quidem ſingulo 24. horarum ſpatio, quoties vulneris apertio & deligatio peragitur ad quartam partem menſuræ vini, ſive ad unciarum XII. vel ſemi libræ medicæ pondus. Cœterum materiæ qualitas & color ordinarius ſemper fere idem eſt, niſi quod pro diverſitate ciborum aſſumptorum, modo ad flavum magis, modo cinereum, modo brunnum colorem accedat, unde etiam conſiſtentia quandoque ſpiſſidior, quandoque tenuior apparet. Si forte guttula una vel altera ſanguinis ex improviſa læſione interne facta, ſimul prodeat, illa non miſcetur intime cum ipſa materia, ſed manet ſeparata quoad colorem ſuum rubicundum. Talismodi in ſtatu quoad jam vixerit vir laudatiſſimus, partim nullum in corpore ejusque membris quoad carnoſam ſubſtantiam augmentum, partim nullum virium ſufficiens robur ſenſit, nec potentia pollet diu multumque circum ambulandi; reliquarum imbecillitatum corporis accidentalium ut nullam jam mentionem faciamus. Hæc omnia tamen in actionibus externis nullo impedimento ipſi ſunt, quo minus ſtudiis in muſeo operam navet, quin & foris munia neceſſaria obire & ipſo in ſuggeſtu quandoque ſermones ad populum cla-

ra & diſtincta voce licet ſedendo habere valeat. Magis itaque ſedentaria vita fruitur quam ſtataria ; quoniam membra corporis ſtando & obambulando juſto diutius, mirum in modum delaſſari ſentit. Frigus externum & aerem humidum ac nebuloſum vaporibus repletum minus perferre poteſt, cælo autem ſereno exiſtente melius ſemper ſe habet. A frigore enim intenſo ſtatim tumor & inflammatio circa aperturam ſubſequuntur, item ventriculi debilitas, ructus continui & vomitus eſculentorum quæ aſſumſerat ; à colore autem externo licet fortiori non facile læditur. In deligatione ſi nimium aeris thoracem ingreditur, faucium vehemens conſtrictio cum tuſſi moleſta ſequitur. Poſt evacuationem materiæ autem ſingulis vicibus inſtitutam, ſemper in fine ſibilus & flatus aeris per ſiphunculum ex pectore prodiens aures ferit, indicio omnem materiam jam eſſe evacuatam. Diæta utitur tenui, & ſimplici & magis liquida quam ſolida aſſumere ſolitus eſt, præſertim juſcula lacticinia ac pultacea, mirum in modum autem delectatur acidis. Præter has jam recenſitas in ipſa hiſtoria morbi circumſtantias, notanda quoque ante omnia erunt, phœnomena alia curioſa huc usque obſervata. Scilicet poſt apertionem iſtam in latere ſiniſtro thoracis verſus dorſalem regionem factam, quotiescunque ad mundificandum vulnus & dilvendum pectus liquor quidā, conſtans ex vino hiſpanico vel etiam aqua cum radice Chinæ, ſarſaparill. &c. decocta in cavitatem ejus per ſyringam injectus eſt ſingula vice, poſt horulam unam vel altera m ſubſecutus eſt, paroxyſmus quidam perfecte febrilis. Deinde notabile eſt phœnomenon, ſi quandoque acciderit, ut deligatio & cum ea evacuatio materiæ

per

per aliquot dies fuerit dilata!, eam insolitas vias quæsivisse, & noctu, dum incumberet vir laudatus sinistro corporis lateri, excitata tussi molesta & expectoratione violenta ex pulmonibus per arteriam asperam & tandem per os exivisse, & quidem notabili quantitate, sapore instar emulsionis præ se ferente, quo facto ægre ad assuetum locum reduci iterum potuit. Idem phœnomenon etiam observatum fuit, cum in itinere constitutus, cannulam metallicam alias perpetuo foramini intrusam, per diem unum, ne incommoda exinde curru vectus sentiret, extraxerat. Si morbis quandoque, & rheumatismis, quibus frequenter obnoxius est, Vir plurimus reverendus, affligitur, & cibo ac potu parciori utitur, nihilominus materia ista evacuata in quantitate & qualitate parum imminuta apparuit nec immutata, quin sæpe numero majori copia ac in statu sano prodire visitur cum magna virium labefactatione. Denique attendi merentur reliqua phœnomena, circa ipsam materiam evatuatam experimentis institutis, observata. Mixta nempe si hæc fuerit cum spiritu quodam acido, v. g. salis, nitri &c. nulla notabilis mutatio, nisi quod dilutior paulo et quasi exaltata colore apparuerit, observari potuit. Simulac vero cum alcalico liquore v. g. oleo tartari per diliquium combinata est alia materiæ portio, indensata ac viscidior illico facta est, ut ad ulnæ longitudinem extendi & in fila quasi dilatari potuerit. Cum spiritu vini rectificatissimo quando mixtio instituitur, materia statim coagulatur instar casei recentis. Si seorsim vero reponatur non immutatur, nec facile corrumpitur aut fœtida fit, nisi per multos dies aeri aut calori exposita, ab motum intestinum peregrinum, putredinem concipat.

RESOLUTIO CASUS,
& quidem
SECTIO I.
DE ORIGINE, NATURA, AC INDOLE MORBI.
§. I.

INter myriades morborum & affectuum, quorum variis insultibus obnoxia est humana mortalium conditio, non solum, nec semper notos & solennes occurrere videmus, tot retro seculorum observationibus medicis jam notatos, verum etiam prorsus novos, incognitos & ignotos plane hospites in scenam non raro produci, quos cum nulla adhuc eorum notio in foro pathologico habeatur, haud immerito innominatos appellaveris. Tam insolita enim sæpius sunt & portentosa, quæ observantur pathemata, tam complicati quandoque & anomali affectus, nullum analogismum cum aliis habentes, ut quo nomine congruo eosdem indigitemus, non facile suppetat. Horum ad classem si ullus, certe omni jure referendus est præsens circa cujus tractationem jam versamur affectus pectoris rarissimus; quorum similem vel ratione loci affecti aut partis læsæ, vel ratione symptomatum ac phænomenorum singularium, tum etiam respectu morbi ipsius, ægro minus exitiosi, vix ab autoribus observatum, nec ullis ephemeridibus annotatum invenies.

§. II. Morbum quidem dicendum esse illum, extra dubitationis aleam positum, cum & Hiprocratis effatu omne id quod corpus humanum quocunq; modo affligit, dicendum sit morbosum; sed ad quod genus morbi, cujus essentiam adæquate exhauriat, referendus sit, haud adeo proclive est decidere. Dijudicari tamen id optime poterit, non tam à priori quam à posteriori rationibus petitis: ex actionum nempe vitalium, quarum integritas primario vitiata est, læsio-

læſione probe perſpecta; quæ cum potiſſimum fundata ſit in ſenſu motu ac nutritione, quoad omnes quidem vitium quoddam animadvertitur, maxime tamen quoad poſteriores, motum nimirum ac nutritionem. Has enim operationes notabiliter partim depravatas, partim ſi non abolitas, valde tamen imminutas eſſe, haud obſcure indicat perpetuum ſucci gelatinoſi ac nutritii, qui alias in ſubſtantiam corporis abire ac verti debebat, quoad notabilem quantitatem, ex thorace ſtillicidium.

§. III. Omnis autem hujus fundi calamitas, malique prima ſcaturigo cum procul dubio in thoracis cavo quærenda ſit, non alienum à ſcopo fore duximus, ut prius hujus ſtructuram examinaturi in amœniſſimos phyſiologiæ & anatomiæ campos pauliſper exſpatiemur, & ſelectos ibidem floſculos ad diagnoſin noſtri affectus ejusque phœnomena explicanda ſumme neceſſarios decerpamus. Bene enim Galenus monet, *fieri non poſſe, ut qui id quod ſecundum naturam fit, non noverit, dignoſcere poſſit id, quod præter naturam accidit.* In hac itaque regione cum fontem vitæ noſtræ, primum illud ſaliens, cor intelligo, abſconderit natura, non mirandum eſt, tam affabre eam conſtructam & fabrefactam, tantisque propugnaculis contra injurias externas non ſine cauſa eſſe munitam. Etenim præter involucra, ipſi cum aliis corporis regionibus communia, extrinſecus non ſolum validis ſatis muſculis, quorum quovis latere ſex numerantur, tanquam vallibus circum datum eſt pectus, ſed & utrimque coſtis XII. ceu mœniis, anterius ſterno, in poſtica autem parte vertebris connexis, undique cinctum, quarum 7. ſuperiores veræ ac legitimæ; 5. inferiores, quoniam non niſi interventu cartilaginis ſternum attingunt, vocantur ſpuriæ. Has intra coſtas ſingulas in utroque latere ſinguli conſiderandi ſunt muſculi, interni XI. &

totidem externi utrimque, quorum fibræ se mutuo intersecant per modum crucis Burgundicæ, seu literæ X. omnesque inserviunt costarum elevationi & dilatationi ipsius thoracis. Cinguntur hi musculi interius membrana sua propria, pleura dicta, totum pectoris concavũ investiente, quæ mox duplicatur seque à vertebris usque ad sternum extendit, tumque dicitur mediastinum, quia pulmones tanquam septum intermedium dividit. Præterea notandum quod intra hanc duplicaturam incedat vena azygos, dispersis passim ramulis suis, item arteriæ & nervi intercostales, quorum omnium originem & usum hoc loco intimius rimari operæ pretium erit.

§. IV. Arterias igitur quod attinet intercostales, quæ in sinu cujusvis costæ cum venis & nervis comitatæ resident, superiores ejusdem rami 4. ab arteria subclavia, inferiores 8. à trunco aortæ descendente ipso, immediate progignuntur, qui omnes sanguinem ex corde pro nutritione ad has partes afferunt. Sequuntur porro venæ intercostales, quarum inferiores originem suam debent venæ azygos sive sine pari dictæ, à latere dextro trunci venæ cavæ superioris abscedentis. Hæc enim dextrorsum reflexa & vertebrarum lateribus applicata singulos ad singula spatia intercostalia transmittit ramulos. Superiores autem venæ intercostales à latere exteriori venæ subclaviæ prope ejus initium exoriuntur trunco simplici, qui in duos vel tres ramos dividitur, per spatia intercostalia superius ubi deficiunt rami venæ azygos distribuendos. Vasorum lymphaticorum comitantur ubiq; canaliculis & arteriis, a quarum surculis quasi germen ab aliena arbore pullulant, ductuq; inverso in ramos & jam unculos partim in venam cavam partim in venam pulmonariam abeunt, &

re-

receptos ab arteriis humores ex rivulis, in rivos tandem cor ipsum, revehunt.

§. V. Jam ad nervorum propagines ac diſtributiones devolvimur, quæ ad pectoris partes præcipue ejus muſculos intercoſtales tendunt. Obſervandi igitur h. l. maxime ſunt nervi 2. intercoſtales, ita dicti, quod ejusdem diramificationes intra pectoris cavitatem coſtarum radicibus accumbant, qui originem ſuam parium quinti & ſexti nervis acceptam referunt; etenim unus nervorum ſextæ conjugationis & bini rami majoris anterioris, nervorum quinti paris ſurculi juxta utrumque ſellæ equinæ latus ſimul coaleſcentes, in truncum nervi intercoſtalis deſinunt. Egreſſi autem ex calvaria circa cervicem in tumores oblongos ſeu plexus gangliformes excreſcunt, è nerveis fibrillis arteriolis & venis pia craſſaque meninge involutis compoſitos. A plexu hoc cervicali truncus deorſum fertur ad claviculam, ibidemque bifurcatus, arteriam ſubclaviam ſtringit & fere circumligat. Thoracem vero ſimulac ingreſſus eſt, conſtituit plexum intercoſtalem, qui ramulos in ſingula ſpatia intercoſtalia dimittit. Deinde ex thorace egreſſus idem nervus per diaphragma ad ventriculum tendit, & poſtea in meſenterium delapſus præcipuos abdominis plexus conſtituit quorum infiniti ſurculi & fibræ ad viſcera & inteſtina diſtribuuntur, unde tanta harmonia & conſenſus partium corporis, utut longe ab invicem diſſitarum, haud obſcure deduci poteſt & demonſtrari. In primis vero octavæ conjugationis nervi per thoracem diſcurrentes & ad infimi ventris partes diſperſi, ſuum ſymbolum huc contribuunt, quorum deſcriptionem uberiorem, reſervamus in ordine ſymptomatum examinationi.

§. VI.

§. VI. Hiſce jam prælibatis breviter nunc ad dignoſcendum affectum noſtrum & cauſas phœnomenorum mirabilium reddendas, citra magnam difficultatem jam deſcendere licebit. Ut autem, cujus indolis ac naturæ ſit, eo melius demonſtremus, conſultum erit ut deciſioni noſtræ præmittamus rationes quasdam dubitandi, ſicque remotive prius procedentes, quænam morbi ſpecies, comparatione inter easdem inſtituta, locum hic habeat, nec ne, determinemus. Statim itaque diſquirendum erit, an etiam apoſtematis cujusdam vel vomicæ pulmonum inter initia morbi ſubeſſe potuerit ſuſpicio, cum tusſis ſicca ac vehemens, reſpiratio difficilis præcordiorum magna anxietas, adeo conſtanter duraverint, totumque corpus, exhauſtis viribus ejus, macie confectum ſit. Sed reſpondemus ſtatim quod non. Talismodi enim apoſtemata cum ex tuberculis ſcirrhoſis ac duris conſtent & plerumque parva ſint, ſine incommodo ſingulari diutius ſubſiſtere poſſunt, donec tandem maturentur, unde difficilius fere cognoſcuntur quam curantur. Quoniam enim membrana propria tanquam cyſtide incluſa ſunt, vicinas partes vix afficere, nec gravia ſymptomata inde ſolent inducere, donec tandem maturatæ ac ruptæ, ſimul ac ſemel corruptionem ſuam aliis partibus communicent. In noſtro autem affectu dolor non tam gravativus quam acutus & punctorius perceptus fuit cum inflammatione muſculorum intercoſtalium & febre. Deinde materiæ excreta non fuit purulenta & fœtida, nec ſanguinea, etiam non una vice ἀϑρόως καὶ βιαίως ejecta fuit, quale quid in apoſtematum ruptura ſemper perſpicitur. Denique nec paracentheſis habuiſſet locum tali in caſu, præſertim ſi vomica adfuiſſet pulmorum.

§. VII.

§. VII. Neque ſtatuendum eſſe ducimus, febrem illam ſubſecutam inflammatoriam, qua laboravit æger, cum tuſſi ſicca continua, dolore lateris punctorio & reſpiratione difficili comitatam, dici poſſe pleuritidem veram, licet pleraque ſigna illam mentientia adfuerint, multo minus peripneumoniam. Etenim cum certum ſit in hiſce affectibus pulmones principaliter eſſe affectos & inflammatos; pleuram vero tantum per accidens, in noſtro autem affectu contrarium facile poſſit demonſtrari, ubi labes primario in interſtitiis muſculorum intercoſtalium eorumq; ruptis vaſis concepta, pulmones autem non niſi per conſenſum & communionem vaſorum demum affecti ſunt, ſponte hæc opinio cadit. Impoſſibile enim eſt ſalvis adhuc legibus motus anatomicis & regulis mechanicis, ſtagnantem ſanguinem intra membranam pleuram ſatis denſam ac firmam & muſculos thoracis ad pulmonum ſubſtantiam tranſire & per eorum, qua undique cincti ſunt, membranam itidem ſatis firmam penetrare poſſe. Non enim probabile eſt has membranas à ſanguine ſincero puro in pleura ſtagnante corrodi poſſe nec à pure extravaſato & in cavitate pectoris hærente, quoniam hoc non bene attingere poſſet hanc pulmonum membranam. Præterea ſi hæc una cum pulmonum ſubſtantia à purulenta hujusmodi materia notabiliter eſſet corroſa, remaneret certe exulceratio nec tam cito conſolidationem recipere poſſent, quã tamen in pleuriticis ſæpius intra dies 7. vel 9. vel 11. perfecte reſtitutis fieri certum eſt. Firmiter igitur concludendum eſſe cenſemus, ſecundum hypotheſes Excell. Dn. Præſidis *in Diſſert. de pleurit. & peripneum. §. 9. & 12. Omnem pleuritidem veram non ſecus ac peripneumoniam immediate hoſpitari in pulmonum corpore, adeoque illos conſtituere principale hujus morbi ſubjectum, non vero pleuram, tali*

tamen differentia, quod in pleuritide levis saltem & magis superficialis in lobo nempe pulmonis, stasis sanguinis existat inflammatoria, in peripneumonia gravior & profundior illa sit & vasa occupet majora, quandoque in uno quandoque in altero latere. Quæ assertio cum solidis rationum momentis & experimentis circa cadaverorum pleuriticorum sectiones factis & ibidem allegatis ex professo sit decisa, L. B. illuc placide amandatum volumus. Consentientem quoque præter alios complures Autores hac in re invenimus *Vincentium Baronium*, Medicum Italum celeberr. *in pereleganti & raro tractatu de pleuripneumonia conscripto.*

§. IIX. Empyematis autem seu suppurationis in pectore titulum minime huic affectui adæquatum esse, facile patet. Arguere id quidem videtur locus ex Hippocrate, in Coac. p. 565. secund. edit. Lindenii, quem huc allegandum esse duximus: *Quibus latus sublevatum est in tumorem ac calidius est, & inclinatio in alterum, gravitas aliqua impendere videtur, his pus ex una parte est.* Multæ namque sunt, quæ huic opinioni obstant rationes. Primo enim empyema supponit semper alios, quos presso pede sequi solet, tanquam productum eorum, inflammatorios morbos ad suppurationem tendentes v. g. pleuritidem, peripneumoniam, si non bene curentur, vel per ἀνακάθαρσιν sufficientem terminentur. *Pure enim in pleuritide* (intra spatium 14. circiter dierum) *sive ab copiam sive ob debilitatem non repurgato, vel moriendum est suffocatione vel transitus fit in alium morbum chronicum phthisin, empyema &c.* uti secundum Divi Coi effatum optime docet Excell. & celeberr. Dn. Wedelius, itidem Præceptor meus jugi pietate & observantia prosequendus in Aphor. aphorismorum L. V. aph. VIII. n. 3. 4. (2) Communissime etiam succedere solet vomicæ tuberculis pulmonum ruptis, aut etiam quandoque effusæ in

phthisi

phthisi materiæ purulentæ. (3) Materia ejus, sive per paracenthesin educta, sive à natura, per os alvum, urinam, uti variæ observationes docent, excreta, semper est purulenta, vitioso ac fœtido charactere notata, quæ omnia de nostro affectu neutiquam affirmari posse, ex antedictis partim, partim ex dicendis adhuc dilucescet.

§. XI. Ipsam autem materiam in cavitate pectoris collectam quod jam attinet, illam forte ex læsione ductus thoracici derivandam esse, non incommode autumare quispiam posset, nec dissimulabimus h. l. etiam nosmet per aliquot tempus olim hac in opinione fuisse, haud improbabilibus hujus sententiæ rationibus inductos, quod scilicet ramus quidam hujus ductus à decubitu limphæ acris stagnantis prope insertionem ductus in venam axillarem & subclaviam, fuerit corrosus & disruptus, unde portio materiæ istius chylosæ continuo efflueret. Verum enim vero, utut hæc opinio nullam contradictionem involvat, experientia vero postea edocti, rem aliter se habere comperimus. Nam cum ex accidenti in mentem veniret Medicorum disceptatio de urina potus & seri, an nempe illa via ordinaria per circulum sanguinis ad renes deduceretur, vel immediate ex ventriculo transsudans per poros occultos ad vesicam urinariam statim ferretur, cogitavimus illico, hanc litem à nostro sic affecto, præsupposita scilicet in illo læsione ductus thoracici, experimento quodam instituto facile posse dirimi. Rogatus igitur à nobis Vir pl. Reverendus, ut post consuetam mane evacuationem istius materiæ, certam portionem aquæ calidæ Thee assumeret, & breve post temporis spatium deligaret iterum aperturam, videndo nempe, an post aquam epotam materia majori quantitate ac magis diluta prodiret. Dictum factum. Non detrectavit itaque hujus rei periculum face-

re, ſed nulla ne minima quidem hujus materiæ alteratio fuit obſervata,ita ut nec magis fluida nec quantitate,qualitate aut colore mutata, ſed more ſolito apparuerit, pauca tamen quantitate vix ad cochlear dimidium, quantum nempe brevi iſto temporis ſpatio colligi poterat. Quod experimentum unicum ſufficeret ad refellendam læſionem ductus thoracici. Præterea notavimus in Viro laudato, quando morbo afflictus, quod ſæpius accidit, minorem portionem cibi ac potus ac alias ſolet, aſſumſerit,nihilominus materiam eadem quantitate ac in ſtatu ſano, quin & majori quoque copia fuiſſe eductam, certo indicio eam non ex ductu thoracico ortum ſuum immediate ducere poſſe.

§. X. Hiſce omnibus jam ſatis,uti exiſtimo,diſcuſſis, expendi ulterius meretur quæſtio, qualisnam in ſtatu præſenti conſideratus ſit ille affectus, ſublato nempe jam morbo priori,& quo nomine nunc commode indigitandus ſit? Diceret quis eſſe abſceſſum aut ulcus quoddam pectoris inveteratum,vel potius fiſtulam thoracis,quæ ob ſolutionem continui ſeu filamentorum dilacerationem indeque formatam cavitatem perpetuo limpham & ichoroſum quoddam ſerum ex ſinu ſuo effunderet. Aſt huic ſententiæ ſtatim repugnat (1) quod nullus hic adſit canalis continuus & oblongus oræ calloſæ ac præduræ, cicatrice quadam obductus, quale quid in fiſtulis tantum non omnibus ſemper reperitur. (2) Quod ipſa materia qualis ab initio & etiamnum quotidie egreditur minime ſit fœda putrida aut purulenta malo odore prædita uti in empyemate ſolenne eſt, nec ichor acris malignus partes vicinas corrodens,ſicuti in fiſtulis obſervatur,ſed teſtimonio ſenſuum, potius gelatinoſa ac γλισχρα ſenſu medico dulcis

instar

instar lactis vel emulsionis, & demum sine odore laudabilis ac nutribilis, uti id varia experimenta circa ejus indolem explorandam abunde comprobant.

§. XI. Quantum autem ex omnibus hujus affectus circumstantiis simul sumptis & expensis, licet judicare, ut his remotis brevem epicrisin addamus, statuimus eum, quali schemate hodienum apparet, præ se quidem ferre speciem abscessus, minime tamen pus aut ulcerosam saniem ibi secerni. Igitur non dubitamus asserere, materiam istam quotidie ex cavitate thoracis plorantem nihil aliud esse quam succi chylosi ac nutritii ex vasis & arteriis intercostalibus membrana sua ob decubitum seri acris depascentis, privatis, perpetuum stillicidium. Etenim cum horum vasorum orificia dilatata, & membrana sua qua alias investiuntur ac teguntur in initio morbi penitus destituta sint, & corrosa â materia acri in interstitiis musculorum intercostalium tum temporis stagnante, fieri aliter non potest, quoniam nova eorum integumenta denuo accrescere nequeunt, quod pori eorum continuo hiantes & adhuc patentes ob solutionem continui succum istum quem vehunt indesinenter plorent & effundant; Non mirum igitur est sed rationi maxime consentaneum, chylosam materiam, vel etiam lympham gelatinosam per ductum thoracicum & venam subclaviam ad cor delatam, nondum intime cum sanguine mixtam per arteriam subclaviam & truncum aortæ descendentem ad vasa intercostalia ablegari, unde colore suo parum immutato data porta erumpit, & sensim sic in cavitate thoracis collecta ulterius per aperturam istam, beneficio siphonis intrusi quotidie educitur certa ejus portio.

SECTIO II.
DE LOCO PRINCIPALITER AFFECTO MALIQUE SEDE.

§. I.

PRoximum jam erit ut de parte læsa nunc differamus, & subjectum quod inhæsionis adæquatum et idiopathicum ipsius morbi determinemus, ubi nempe labes primario concepta sit. De pulmonibus id, si accurate loquendum est, affirmari neutiquam posse in prioribus jam satis ostensum esse arbitror. Interim tamen plane insontes eosdem mansisse non possumus dicere, id enim mox refutaret in principio respiratio difficilis valde laboriosa, cum anxietate præcordiorum, sono loquelæ impedito & suffocationem quasi minitante. Sicuti enim pulmones tanquam folles & ventilabra microcosmica, præcipue respirationi & formandæ voci instar organi musici inserviunt, ita etiam his actionibus impeditis vel sublatis, certum indicium est eosdem labem quandam, licet non per se, aliunde tamen concepisse. Certum igitur est, in initio quidem eosdem esse affectos sed non nisi per consensum, ob vasorum nempe communicationem, idque confirmat copiosa materiæ post usum pilularum opiatorum, per ἀανκαθάρσιν, excretio, licet ad morbum solvendum insufficiens. Cum enim pateat ex ipsa morbi historia ejusque circumstantiis allatis, ægrum nostrum semper ad defluxiones & decubitus humorum acrium stagnantium, coryzam, catarrhos rheumatismos pronum fuisse, & præterea sanguis ejus sit crassus ac viscidus difficulter per poros & vascula mobilis, facile poterit concipi, cum in interstitiis musculorum intercostalium ejusque vasis & membranis graves illorum stases & decubitus limphæ

phæ vitiosæ dramata ac tragædias suas luserint, & magnam communicationem vasorum etiam pulmonum corpora non intacta ab iisdem manere potuisse. Docet enim experientia & nihil etiam notius est, quam quod illi, qui sanguinem talem in vasis alunt atque fovent, & qui crebrius detinentur rheumaticis ac spasmodicis circa costas scapulas & dorsum doloribus, quam maxime dispositi sint ad pulmonum varios affectus, qui ob consensum & symbolisnum vasorum communium facillime inde suscipere solent læsionem. Hinc autem fit, cum sanguis viscosus & qualitate acri imbutus in circulatione libera sua sit impeditus & in vasis intercostalibus stagnans, ut cum impetu quasi illabatur in pulmones, ibique hærens magnam pectoris oppressionem, respirandi molestiam, tusses vehementes, præcordiorum anxietates, ut in casu nostro apparet, necessario inducat.

§. II. Subjectum igitur morbi inhæsionis & locus principaliter affectus, ubi malum immediate hospitatum sit, procul omni dubio, sunt musculorum intercostalium ubi & hodienum læsio hæret, spatia intermedia, & ipsa membrana pleura quoad duplicaturam suam, cujus vasa à molesto & copioso decubitu sanguinis & seri vitiosi, mirum in modum distenta ac læsa, ampliatis poris succum suum quem vehunt deponere debuerint. Hujus itaque cum magna moles sensim congesta & intra pleuræ mediastini duplicaturam collecta nullum exitum invenerit, fieri aliter non potuit, quin ipsas membranas distendendo & dilitando maximum spatium in ipso thoracis cavo occuparaverit. Hinc autem statim ratio reddi poterit, subitaneæ illius & magnæ dilatationis totius pectoris, instar gibberis elati

ex-

excrescentis, ut cor atque pulmo sinister versus dextrum latus detorquerentur, & in angulum quasi angustum coarctarentur, ut pulsus cordis vehemens sub papilla dextra tactu & visu perciperetur. Etenim cum ex lecto surgens, totum corpus antea in quiete constitutum, motu isto insolito conquateretur & positura erecta extenderetur, ligamenta quibus hæ partes invicem connectuntur quin & nervorum filamenta violenter distendebantur, ut dolores insignes inde statim perceperit, unde & membrana pleura, à materiæ copia jam satis dilatata ac tenuis facta, undique compressa ac vellicata accedente hoc motu satis valido, simul ac semel divulsa est, & effectum notabilem produxit. Hinc & post paracenthesin & materiæ evacuationem per aliquot tempus in sinistra cavitate pectoris subauditus est strepitus, ac si strophiolum quoddam in aqua volutaretur, nullam aliam ob causam, quam quod membrana ista, quæ quasi folliculus materiam comprehenderat, jam separata & flaccida facta facilem motum & conquassationem in vacuo nunc jam spatio suscipere posset.

§. III. Porro inter partes læsas, per communiom affectas merito etiam referendum erit mediastinum pulmones & ipsam thoracis cavitatem in 2. partes secundum longitudinem dispescens, quod originem habet à pleura quæ è medio pectore recta ad dorsum porrecta hanc membranam constituit binis lamellis. Præterquam enim quod magna vasorum intercostalium & pleuræ præcipue cum hac membrana sit communio, ut his labefactatis etiam illa non illæsa & intacta permanere potuerit, valde etiam probabile est, materiam istam extravasatam intra musculos thoracis & duplicaturam pleuræ stagnantem, etiam huc ulterius delatam, spatium extensionis sibi quæsivisse.

SECT.

SECTIO III.

DE VARIORUM MORBI SYMPTOMATUM NEXU ET CAUSIS.

§. I.

Affectum itaque hunc noſtrum nil niſi perpetuum, eſſe ſtillicidium ſucci gelatinoſi ac nutritii ex poris arteriarum intercoſtalium nimium diſtentis, ſuperioribus jam ſatis demonſtratum eſſe arbitror. Jam autem conſultum erit, ut hanc ipſam aſſertionem ulterius per cauſas explicemus, ſolidisque rationibus corroboremus. (1) Materiam eſſe gelatinoſam & chiloſam exinde devincitur, quoniam ſapore eſt dulcis, omnis fœteris & corruptionis expers; (2) Si enim ſpiritu vini rectificatiſſimo, oleo tartari per deliquium miſceatur, colori etiam ignis exponatur, abit in offam ſpiſſam gelatinoſam. Non purum autem eſſe chylum, ſed cum gelatina ſanguinis mixtum hunc ſuccum ex eo diſcimus, quoniam non eſt perfecte albus, uti chylus, neque fluidus ſatis & dilutus ſed ſpiſſus, neque à potu largiori fluidior evadit, nec poſt cibum & potum mox rurſus colligitur materia in thoracis cavo, unde vias ac vaſa quæ chylum purum vehunt, non eſſe primario læſa luculentiſſime perſpici poteſt. Qua propter originem hujus perpetuæ effluxionis ex ſanguine ejusque vaſis arterioſis in thorace collocatis, principaliter repetendam eſſe dubitari vix poterit. Diximus autem arterias intercoſtales primario eſſe læſas, quia hæ primo ex ſiniſtro cordis receptaculo recipiunt chylum, quem antequam intime cum ſanguine miſcentur, continent in quantitate ſatis inſigni. Deinceps fidem facit noſtræ aſſertioni ipſe locus affectus, de quo

jam

jam egimus,ubi ſtatim inter initia morbi labem quandam conceptam eſſe, patet ex morbi Hiſtoria.

§. II. Eſt autem noſtra ſententia à graviſſimis doloribus, conſtrictionibus ſpaſmoticis in ſenſibiliſſima thoracis membrana pleura obortis, vaſa lymphatica fuiſſe compreſſa & conſtricta, ut difficillimus per venas ſanguinis reditus ſit factus, & penitus ablata æqualitas quæ eſt inter ſanguinis per arterias appulſum & eadem quantitate regreſſum. Factum hinc eſt ut mirum in modum à ſanguine ſtagnante diſtentis arteriis,tunicarum earum pori & oſcula nimium aperta & diducta fuerint, ex quibus poſtea exſtillavit intra pleuræ duplicaturam limphaticus ille chyloſus ſuccus nutritius, maxima in quantitate. A regreſſu vero ſanguinis per venas difficiliori diſtendi vaſa arterioſa, ampliari glandularum ductus, qui non niſi continuationes arteriarum ſunt,& ex ipſis poſtmodum ſuccum ſpisſidiorem ejici, quamplurimis argumentis evinci poterit. Videmus enim id clariſſime in coryza diuturna, in tuſſi humida & penes mulieres, in albo fluore, ubi per longum tempus hi affectus duraverint, quod ſæpius diu poſt ſecernatur materia ſpiſſioris conſiſtentiæ, flaveſcentis coloris,tam per nares, os ipſum, quam & per uterum, quæ nullam aliam habet originem, quam ſanginem retrogadum per venas motum tardiorem inæqualem tonum glandularum relaxatum, arteriarum diſtenſionem tubulorumque ſecretoriorum nimiam apertionem.

§. III. Profluit hinc neceſſario crasſiuſculum ſerum cum limpha tenui dilutiori,quæ poſtea in poros limphaticorum vaſorum recipitur, remanente ſpisſidiori ſubſtantia. Perdurare hæ ejectiones craſſæ viſcidæ flaveſcen-

tis

tis, materiæ diu sæpius solent, quoniam arteriarum tunicæ supra modum distentæ non tam subito rursus redeunt in pristinam suam formam magnitudinemque, nec tonus fibrarum à copia humidi laxatus & debilitatus, recipit mox robur & restituitur in integrum; unde etiam pori & tubuli valde ampliati non tam facile rursus sese occludunt, nec coarctati angustioresque fieri iterum possunt.

§. IV. Chilosæ autem materiæ in nostro casu profluxus inde provenit, quoniam sanguis in affecto loco plurimo chylo scatere solet, unde accidit sæpius in vulneribus thoracis, in ejus exulcerationibus & empyematibus diutius quandoque remanere effluxionem succi chylosi, eandem nempe ob causam jam dictam. In cujus rei fidem, exempla multa afferre possemus. Sufficiat vero una vel altera historia circa hanc rem observata. Videlicet, adolenscens quidam in hac urbe 17. circiter annorum, post languorem, pectoris angustiam febremque pectoralem tandem in sinistro latere thoracis incidit in tumorem magnum. Medicorum opera in hoc tollendo omnis fuit frustranea. Adivit itaque carnificem sicuti id genus hominum solet, qui nisi præsens Medici auxilium conspiciunt extrema quærunt, secundum illud Poetæ:

Flectere si nequeo superos, acheronta movebo.

Novus itaque hic adscitus medicaster statim applicavit sua emplastra, quibus etiam mox aperturam procuravit & quidem versus spinam intra 7. & 8. costam. Hinc copiosa albidæ materiæ facta fuit effusio ex thorace, non citra notabilem ægrotantis εὐφορίαν. Cum vero carnifex tumorem pro ulcere haberet, primo turundis eundem tractavit, deinde adhibitis consolidantibus vulnus

iterum coalescebat. Quo facto autem æger pejus se habere cœpit, donec materia in thorace denuo collecta, sua sponte paulo altius versus scrobiculum cordis intra 6. & 7. costam exitum sibi paraverit. Apertura vero hæcce ad consolidationem non potuit deduci, sed materia chilosa alba quæ assumptorum ciborum odorem quandoque refert perpetuo effluit præsertim sub inspirationis actu. Nullum dubium est & hic quoque simili modo, uti antea dictum fieri secessionem in spatio, quod est intra costas & pleuram, sive etiam intra duplicaturam pleuræ, succi cujusdam chilosi ab ipso sanguine, nempe per pororum in arteriis nimiam apertionem, & seri ac limphæ decubitum in parte affecta solito majorem largioremque. Praeterea referunt Miscellanea Nat. curios. Dec. II. A. VI. p. 417. sequentem observationem: Mulier quædam cultro in sinistro pectoris latere transfossa fuit, ubi per vulnus istud interdum effluxit chylus, & quando ægra cibis solidioribus cibis usa fuerit, spissidior quoque fuit, si vero dilutiora alimenta assumpserit, tenuis quoque fluidus apparuit iste liquor albidus. Accidit etiam abscessum thoracis subsequi quandoquo ejuscemodi materiæ separationem. Ita Miscellanea N. C. Dec. II. A. VIII. p. 105. mentionem faciunt abscessus thoracis per apertionem feliciter curati, postea vero successive collecta fuit materia quædam albicans lacti simillima, quæ etiam diu evacuata est per foramen apertum citra fœterem.

§. V. Assertionem itaque nostram postquam rationibus & experientia jam satis adstruximus, res jam & ordo ulterius postulant, ut paulo accuratius in causas & genesin hujus mali inquiramus. Vir nempe honoratissimus ob *temperamentum colerico-melancholicum*, *texturam*

sensi-

ſenſibiliorem, habitum corporis gracilem, ſine motu ſufficienti quietem vitam & delectationem ciborum acidorum ſanguinem diſpoſitum habuit maxime ad generationem bilioſarum & tartareorum humorum, & ſeri impuri ſalſi acris, quo præſente facile fiunt rheumatiſmi, dolores tenſivi artuum, catarrhi, tuſſes acres, ſiccæ, vehementes convulſivæ quibus pathematibus etiam jam ante affectum iſtum ſœpius correptus fuit, & etiamnum quandoque iisdem affligitur. Et quod notabile eſt, malum hoc primordia cœpit *ex coryza ſœpius ſuppreſſa.* Etenim ſi ex defectu naturæ vigoris ſerum quantitate & qualitate peccans à ſanguine ſeparatum non foras ejicitur per congrua emunctoria, ſuſcitat intus graviora adhuc mala. Inde profluxerunt quoque in noſtro ægrotante *tuſſis ſicca gravis ſine ulla materiæ ejectione ollam cavam reſonans, ad ſemeſtre ſpatium perducans.*

§. VI. Hac rerum facie cùm æger nihilominus variis aeris humidi ac frigidi injuriis expoſuerit corpus infirmum, accesſit poſtea *febris acuta pectoralis cum dolore lateris punctorio.* Orta fuit hæc ipſa ex decubitu ſeroſi acris ſanguinis in vaſculis intercoſtalibus, eorumque facta inde inflammatione, unde etiam dolor acutus punctorius ob diſtenſionem & vellicationem membranæ pleuræ enatus fuit. Oritur autem ſœpisſime talis febris ex tranſpiratione impedita, qua accumulatio ſeri acris fit ejusque collectio copioſa, unde etiam tusſis gravis cum dolore latere punctorio. Aſſumpſit æger pilulas pectorales, opiatas, ſed citra ſingularem fructum utpote reſpiratio anxia & difficilior reddita fuit. Et ut verum fateamur, minus huc quadrant opiata. Quamvis enim dolorum atrociam mitigando, gravia quædam ſymptomata præ-

ſcinderepoſſint, nihilominus & hoc ſecum gerunt incommodi, ut præpediendo tranſpirationem & halituoſitatem liberiorem, ſordium harum accumulationem, & ſic iisdem fixam ſedem & immobilitatem concilient, ut etiam hic factum eſſe videmus.

§. VII, Attendi porro meretur, quod *cibi omnes aſſumpti per vomitum ſtatim iterum ejecti* fuerint. Sœpius hoc accidit in tuſſi graviori. Nam notum eſt quod par vagum non modo ramos ſpargat ad ipſos pulmones ejusque tunicas aſperamque arteriam, ſed & ad ipſum ventriculum, unde ob conſenſum & communionem nervorum, vellicatis & convulſis nervis in thorace, ipſe ventriculus moleſtiſſime afficitur contractorio convulſivo motu. Cum igitur ne quicquam cibi & alimentorum retinere potuerit æger, *ſecuta fuit macies & vires corporis omnino exhauſtæ.* Nutritur enim corpus & reſarciuntur vires ſi humores ſunt benigni & laudabiles, ſi placidi & æquabiles ſunt eorum in corpore motus; Hic autem cum tota œconomia motuum ſit turbuta, dolores adſunt, febriles commotiones, effuſiones ſeceſſiones & ſtagnationes humorum fiunt aliorſum, & acrimonia manifeſta laborant fluores vitales.

§. VIII. *Supervenit etiam hyberno tempore purpura.* Hæc teſtatur de exundantia ſeri excrementitii ſalſi bilioſis particulis infarcti, unde facillime illa excitari ſolet, imo generatur etiam libenter in aliis morbis dum nempe per febrilem calorem intus recondita & in involucris viſcoſis ſanguinis latitantia ſalia, motu evocantur explicantur & acriora reddita, poſtea magno motuum impetu ſub ſecuto quandoque ad partes extremas propelluntur. Retroceſſionem purpuræ ab aere externo frigido, ſecutum mox fuit *aſthma.* Nihil enim frequentius occurrit

in praxi, quam ut ſordes ſalinæ, causticæ, à ſanguine ſemel ſeparatæ quando fuerint, poſtmodum vero ad habitum corporis retropulſæ, ſi retrocedant, longe violentiores fiant, & vellicationibus contractionibus, & ſpaſmis, in nerveis maxime & ſenſibilibus partibus ſæviſſima ſæpius pathemata progignant. Plerumque vero ſubſequi ſolet aſthma ſuffocativum, dum nempe in bronchias pulmonum eorumque expanſiones nerveas irruit materia retropulſa acris. Convulſi autem nervi criſpati & conſtricti remoram injiciunt ſanguinis libero per pulmones circulo. Generalis enim regula eſt nervis præter naturam affectis & ſpaſmotice adſtrictis, turbari quoque ſanguinem in ſuo motu ac circulo.

§. IX. Hinc ſecuti quoque fuerunt dolores in pectore & abdomine una cum obſtructione alvi contumaciſſima; flatibus enim turgebat totum abdomen, ita ut injectio clyſmatum ſœpius repetita nunquam penetrare potuerit, manifeſto indicio, nervos qui ad thoracem & abdominis viſcera tendunt, nempe par octavum & intercoſtale à materia acri vellicante, rotropulſa vehementisſime affectos fuiſſe & mirum in modum conſtrictos. Notum vero eſt nervorum vellicationem neceſſario ſequi ſpaſmum fibrarumque muſculoſarum & nervoſarum conſtrictionem. Notum quoque porro eſt, ex ſpaſmis dolorificis nervoſarum partium etiam in remotis & disſitis locis, alvum pertinaciter conſtringi, flatibusque repleri. Conſpicimus id ipſum clarisſimo in epilepſia, in dolore ex calculo renum & veſicæ velleæ, malo hypoc h ndriaco, hiſterico, cephalalgia, dentium aliisque ſœvisſimis doloribus, ob conſenſum nempe nervorum.

§. X. *Ineffabiles porro cruciatus æger ſenſit in corpore*, qui utique teſtantur de vellicatione & irritatione vehe-

menti facta à spiculis acribus causticis seri stimulantibus. Sub doloribus vero istis spasmodicis *sensationes erant ac si prunæ candentes intus laterent ac instar globulorum igneorum circa regionem lienis circumvolverentur.* Quandocunque incendium intensissimum & ardor magnus interne percipitur, certum indicum est, partem esse inflammatam, stagnare sanguinem & vasa esse distenta. Lienis autem regio, quam judicabat ægrotans, partem esse affectam, potius fuit regio thoracis. Nam notum est, quod diaphragma sub quo latitat lien, versus dorsum longe inferiorem sedem occupet ipso liene. Etenim sœpius se extendit ad 12. vertebram dorsi sub costis spuriis, unde in corpore respectalienis præsertim circa regionem spinæ valde inferiorem habet situm.

§. XI. Dolores acuti postquam cessarunt, *abdomen collapsum est, sed gravativus dolor totum corpus occupabat;* Constrictio nempe ista spasmotica & vellicatoria cum exspiraverit, secutus fuit tumor, non secus ac videmus post graves dolores, in arthritide, podagra, dolore dentium, fieri demum relaxationes nimias partium & inde surgentes tumores. Nam post dolores graves & vellicationes, mirum in modum debilitantur nervi, tonus partium destruitur, languidior fit sanguinis circulus per venas, unde fiunt decubitus στασεις humorum tumoresque: Ita etiam in nostro ægro tumor in cavo thoracis ob secessionem & extravasationem copiosi seri per poros arteriarum distentas ob difficilem sanguinis & lymphæ reditum per venas; & cum successive magna quantitas collecta fuerit in cavitate thoracis, pleura, intra quam vasa feruntur, fuit separata & divulsa, unde enatus fuit hic maximus tumor, qui non modo pulmones & ipsum cor violentia

sua

ſu detruſit ad dextrum latus ut pulſus ibidem ſentiretur, ſed et ſiniſtrum latus extuberare faciebat inſtar gibberis magni convexi cum ſumma præcordiorum anxietate.

§. XII. *Non poterat ſiniſtro pede terram attingere:* quoniam à tumore diſtenti nimium ſunt intercoſtales nervi, qui etiam ramum majorem mittunt ad ipſum femur unde nullum robur in pedibus ſupererat. Aderat reſpiratio difficilis cum anxietate præcordiorum ob dilatatum nimis diaphragma & pulmones compreſſos. Cibi non poterant deglutiri ob œſophagum & ventriculum à tumore valde compreſſum. *Sequebatur tumor oedematoſus pedum.* Fit ſœpiſſime in debilitatis & ubi circulus ſanguinis per cor & arterias venasque difficilis eſt. Debilitato enim circulo ſpirituaſcentia ſanguinis perit, tonus partium labaſcit, ſanguis lentus & craſſus fit & ad regreſſum per venas inidoneus, unde tumorum geneſis.

§. XIII. Rectiſſime tandem *apertus fuit tumor* & ſub ipſa apertione ſonus excitabatur ac ſi veſica aqua diſtenta rumperetur, manifeſto indicio: collectam fuiſſe materiam in folliculo. *Materiæ ſucceſſive XII. menſuræ diebus 4. fuerunt eductæ.* Indicat hæc quantitas extraordinariam tumoris magnitudinem. Indicat quoque non purulentam fuiſſe materiam, ſed potius benignam gelatinoſam. *Auditus quaſi fuit ſtrepitus in cavitate ſiniſtra membranæ circumvolutatæ*, propter membranam pleuræ nimis diſtentam & jam flaccidam factam. Continuavit egreſſus iſtius materiæ jam per X. annos adeo ut ſingulis diebus dimidiam libram adhuc excernat. Ratio hujus perpetui fluxus eſt, quod vaſa intercoſtalia

E præ-

præsertim arteriosa in loco affecto adhuc valde distenta sint, porique eorum ampliati & aperti, unde cum in læsa parte circulus sanguinis valde sit debilis & regressus per venas valde difficilis, accidit ut per tubulos arteriarum quos sibi materia apertos formavit, perpetuo adhuc destillet materia. Et quod valde dignum notatu est, dolore rheumatico vel punctorio accedente in parte affecta sub paroxysmo rheumatismi, qui quandoque adhuc infestat ægrum, majorem quantitatem quandoque ad libram & ultra effluere, quam si fuerit in statu sano, non aliam ob rationem quam quod in parte jam ante debiliori major fiat stasis & magnus decubitus humorum, unde arteriæ sanguinis copia refertæ distentæq; majorem fundunt materiæ copiam. Nil autem magis nocet viro optimo quam frigus intensũ, quoniam valde inimicum est nervis, ipse vero macilentus cum sit & texturæ sensibilioris, hinc frigidus aer constrictione sua nervosas partes faciliusin anomolas motiones rapit, & facile inflammationes circa aperturam causatur.

SECTIO IV.

DE PHÆNOMENORUM NOTABILIORUM RESOLUTIONE.

§. I.

IN ipsa deligatione, postquam materia evacuata est, *aer cum tanto impetu egreditur, ut instar follium strepitum edat & flammam candelæ admotæ exstinguat.* Deducere nonnulli volunt hoc phænomenon ex pulmonum læsione. Nam persuasum sibi habent, aerem in inspiratione attractum per pulmones læsos transire in thoracem & sic expelli per vulnus, sed falluntur. Potius in

in inſpiratione cum dilatatur cavitas thoracis, aer per vulnus ingreditur non ſecus ac diductis parietibus follium, aer intrat per eorum foramen; quando vero rurſus exſpiratio fit & thorax concidit, diaphragma autem deprimitur, tunc denuo expellitur ipſe aer externus atmoſphæricus. Notabile quoque eſt, quod ſi nimium aeris thoracem ingrediatur, faucium vehemens conſtrictio cum tuſſi moleſta ſequatur. Nam ſi non omnis aer fuerit per foramen expulſus & hoc turunda obturatur, tunc aer atmoſphæricus in cavitate thoracis impedit liberam expanſionem pulmonum, unde anxietatis & conſtrictionis fit ſenſus.

§. II. Alterum curioſum phænomenon eſt: quod quotiescunque ad mundificandum vulnus & eluendum pectus liquor quidam injectus ſit per ſyringam in cavitatem thoracis conſtans ex vino Hiſpan. vel etiam aqua cum rad. chin ſarſaparill. decocta, ſingulis vicibus poſt horulam ſubſecutus ſit paroxyſmus perfecte febrilis. Hoc jam phænomenon egregie ſi quid aliud, explicat generationem febrium. Sunt qui ſibi perſuadent, febriles ſanguinis & humorum motus inſtitui à natura, quæ quaſi prævidens malum, prudenti intentione ac directione motus tales inſtituat ad amovendum illud quod ipſi eſt moleſtum Verum enim vero dependet febris productio ex mechanica quadam neceſſitate, & fiunt plerumque febres non tam à quantitate vitioſa ſed potius à qualitate, & utplurimum à materia exili acri cauſtica vellicante nervos unde ferme omnibus gravioribus doloribus febres ſunt adſtites. Ceſſante enim dolore ceſſare etiam ſolet febris. Et utut non ſemper vellicationes nervulorum qui comitantur arterias & vaſa

cordis, sequantur dolores, sequitur tamen eas ipsas febris, unde exilissima sæpe materia, modo vellicante qualitate sit instructa producit febres, quod videmus in contagio pestis, variolarum morbillorum, purpuræ, tertianæ epidemicæ: quæ sæpius terminari solet per pustulas labiorum.

§. III. Thermarum quoque Carolinarum balneo calido sæpius in instanti generari febres non novum est. Videmus exinde clarissime, intensas illas ac impetuosas cordis & arteriarum in febribus commotiones & pulsationes, quæ febrem progignunt, spasmoticas quoque constrictiones cutis in horripilatione pendere à nervis p. n. affectis, vellicatis, irritatis ac convulsis, unde etiam omne adstrictivum, omne anodynum sive ab extra sive ab intra usurpatur, omne quoque narcoticum suspendit febriles insultus, quoniam disponit ita nervos, ut ad actiones & insultus materiæ peccantis minus se commoveant & afficiantur. Eodem modo dum liquor ille vellicans heterogeneus diaphragma & partem affectam sensibilem irritaverit, mox subsequutus fuit perfectus paroxymus febrilis, cum horripilatione, pulsu celeri, calore intenso durans quandoque per aliquot dies.

§. IV. Porro notabile quoque phænomenon est, quod diu remanente tumore in thorace nec per viam solitam evacuato, in ipso ore sentiatur non modo ejus sapor, sed & ipsa materia ratione substantiæ suæ. Deducimus hoc ipsum ex eo, quod nempe, quando vir laudatissimus sinistro lateri incumbit, humor per poros venaram & vasorum lymphaticorum rursus recipiatur & postea glandulis asperæ arteriæ, faucibusque, circulatione huc adductus separetur. Per poros extravasatam, mate-

materiam recipi posse in venas testatum faciunt purgationes fortiores in cachecticis & hydropicis ubi serum extra vasa positum reductum in sanguinem magna in copia expurgatur; Hæc quoque est ratio, quare purulenta materia, in abscessibus thoracis sæpius educatur per alvum & urinam. Quotidiano etiam experimento videmus coagulatum & extravasatum in contusionibus serum, debitis fomentis & cataplasmatibus adhibitis, dissipari & rursus recipi in sanguinem.

SECTIO V.

DE SANATIONE HUJUS AFFECTUS.

§. I.

EXplicatis jam omnibus symptomatibus & phænomenis, restat ut sententiam quoque nostram afferamus circa curam instituendam. Primo autem occurrit quæstio ? num stillicidium istud succi nutritii possit in totum auferri, vel an spes sit, sublato nempe hoc affectu, ut in integrum restituatur Vir pl. Reverendus. Sed respondemus, exiguam spem hac in re promittere nos posse. Nam notum est, quod vitia in mala conformatione solidarum partium & pororum, tubulorumque difficillime perfectam medelam admittant, maxime in iis partibus ad quas proxime medicamentis non possumus pertingere. Deinde periculum etiam hic esset constringentia applicare, utpote hæc non modo vellicando sensibiles partes producerent majora mala, sed & violentia coarctando & occludendo poros, metus esset, ne produceretur nova inflammatio, nova abscessio vel decubitus materiæ.

§. II. Tacendum quod difficillime occludi possit foramen in thoracem penetrans. Etenim omnia hic

facta sunt callosa, cartilaginea. Notum vero ex chirurgicis, ibi non bonam & laudabilem posse crescere carnem, nec consolidationem veram, tutam ac constantem sperandam. Difficillimum enim esset exequi, ut calli prius auferrentur. Nam caustica quæ inserviunt huic scopo hic applicare non convenit. Potius intactum est sinendum hoc malum & committendum Deo & naturæ.

§. III. Interim ne gravius accedat malum, & ne variis symptomatibus molestet: oportet observare certas quasdam cautelas & regulas, quales jam breviter communicabimus, quæ instar omnium esse poterunt:

(1) Deligatio consueta ad minimum semel vel bis de die fiat, ubi semper materia illa evacuetur collecta; cannula usurpetur quæ auro obducta oleo amygd. dulc. inuncta esse debet.

(2) Singulis mensibus injiciatur bis de die infusum scordii & veronicæ, cum vino Hispanico, additis floribus rosarum & momento myrrhæ.

(3) Externo emplastrum saturninum vel diapompholigos applicetur.

(4) Aer serenus & temperatus sicuti optimus est, ita sedulo evitandus omnis frigidus, humidus & vaporibus nebulisque repletus.

(5) Cibis utatur parum acidis & salitis, non nimis aromatibus & calidis rebus conditis; carnibus vescatur junioribus; & inter esculenta eligat, quæ bonum chylum præbent.

(6) Potus vini dulcis optimi moderatus summe proficu-

ficuus erit. Ante omnia autem commendanda sunt juscula ex alimentosis succis & vegetabilibus selectis præparata.

(8) A medicamentis calidioribus & volatilibus nimiis, sedulo abstinendum. Interdum tamen oleosum quoddam sal volatile cum tinctura antimonii mixtum adhiberi potest præsertim post prandium, ad chylificationem bonam promovendam.

(9) Alvus quando obstructa est, passulæ rhabarbarinæ in usum vocari possunt.

(10) Ad rheumatismos & decubitus seri acris quoniam dispositio adest, infusis calidis veronicæ, scorzoneræ scordii &c. cum dimidia parte lactis calidi mixtis frequenter utendum erit.

(11) Paroxysmus ejusmodi si præsens sit, emulsiones ex sem. 4. frigidis papaveris, amygd. dulc. ad mitigandos dolores rheumaticos proderunt. Item diaphoretica ex antimonio parata, ejusque sulph. pro be fixato cum croco solis mixto frequenter tum usurpanda.

(12) In tussi molesta, pilulæ de styrace, l. laudanum pectorale ad scrupulum semis vesperi ante somnum, optimam præstabunt operam.

§. IV. Et hæcce de affectu hoc rarissimo qualiacunque nostra fuere cogitata, præsenti hac Diatriba communicanda, utut minus compta rudi adhuc & pingui minerva. Quod si dies diem meliora docuerit, Deo sospitante, hæc etiam olim emendatiora, forsan & limitatiora

pro-

proditura esse, promitto. Interea Supremo Numini, cui infinitæ à me debentur grates pro hactenus concessa gratia porro commendo vias meas, amico lectori autem, qualiacunque nostra conamina.

MUlti dicuntur medici, sed in arte medendi
Cultores lassos sæpe Machaon habet.
Te tua, Vir præstans, rudi secernit aceruo
Doctrina, ac sæclo monstrat in arte virum.
Gratulor ægrotis, quorum tu corpora curas;
Sint vero sani, corpore, mente, precor.

Clarissimo Dn. Doctorando de honoribus optime meritis ita gratulatur

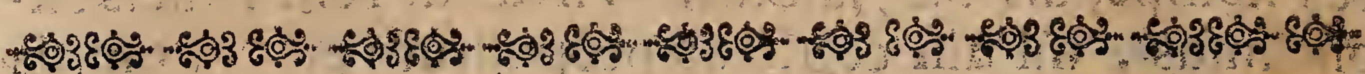
SAMUEL STRYKIUS, JCtus.

CLARISSIMO DN. CANDIDATO
S. P. D.
PRÆSES.

DUplicis generis datur bonum, quo potiri homo per vitam suam potest; unum ad animum spectat & internum est, alterum ad corpus & externum: Illud in unius cujusque potestate positum est; hoc in nul-

nullius: illud ſolidam & perfectam animi tranquillitatem adfert; hoc nullam conſtantem voluptatem parit. Eſt vero illud virtus, alterum ſunt fortunæ bona, honores nempe, divitiæ, ſanitas, Virtus ut rem paucis explicamus, nil niſi conſtans propoſitum eſt, ea omnia faciendi, quæ rationis lumen ſuadet, & ne quis ab hoc ipſo ullo modo ſe abduci permittat. Illud vero quod animum perficit & in ſtatum tranquillum profert, ante omnia nobis debet eſſe commendatiſſimum. Corpus autem cum non proprie noſtrum ſit, ſed ad externa & mundi corruptibilia pertineat, hinc quoque ejus bona multo inferiora ſunt habenda. *Divus Cous* commendat maxime Medico virtutis conjugium cum ſcientia medica, nec ſine ratione. Sapientia enim & virtute homo hominem antecellit, & hiſce demum vere nobilitatur. Medicus igitur qui fiduciam hominum ſibi conciliare, iisque ſe acceptum reddere cupit, qui vitæ & ſanitati aliorum merito præeſſe debet, virtute, prudentia, conſilio aliis præcellat, neceſſe eſt, quia ipſi medicinæ ineſt ſapientia & neceſſario ineſſe debet. Tu certe, clariſſime LEIDENFROSTI, ex quo Te intimius cognovi, id quod ultra triennium ſe extendit, ſemper virtute, induſtria, ardore diſcendi, aliisque inſerviendi, omnibus bonis Te commendaſti & pluribus gratum atque acceptum reddidiſti. Tu non modo animum ratione & ſolida in medicina peritia, cujus nunc publicum documentum profert Tuo marte & ingenio elaboratum; hucusque excoluiſti, ſed & virtute multis perſpecta, obfirmaſti. Nullum itaque eſt dubium, ſi optimo tuo propoſito, veram virtutem una cum ſolida ſcientia unice ſectandi conſtanter inhæſeris, futurum eſſe, ut demum

mum in Republica, perfecti Medici nomen atque gloriam, indivulsam virtutis comitem, feliciter adipiscaris. Vale.

Artis Pæoniæ, LEIDENFROSTI, grator honores,
Divinumque in curis apprecor auxilium.
Sic Medica poteris collapsas reddere vires
Ægrotis, & opem ferre repente manu.
Non etenim in Medico est semper relevetur ut æger,
Si tamen adfuerit JOVA, juvat subito.

συγχαίρων f.
WOLFG. MELCHIOR Stisser/ D.
Reg. Boruss. Inspector Minist. Hal. & in Circ. Sal. Pastorque Primarius.

Errata præcipua post typum expressum animadversa.

p. 1. in medio hæterogena, pro heterogenea.
p. 10. lin. penult. phœnomenon, pro phænomenon, idem. p. 11. lin. 7.
p. 14. ἀναvκαθάρσιν, pro ἀνακαθάρσιν,
p. 25. l. 8. fœteris, pro fœtoris. ibid. colori pro calori.
p. 28. l. 26. fœterem pro fœtorem.
p. 26. lin. ult. colerico, pro cholerio.
p. 29. l. 16. perducans pro perdurans.
p. 29. l. 14. profluxerunt, lege profluxit.
p. 32. lin. 13. respecta pro respectu.

Ubicunque in cœteris typus aberraverit à B. L. facilem veniam & emendationem nobis pollicemur.